केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(संसदः अधिनियमेन स्थापितः)

श्रीराजीवगान्धीपरिसरः शृङ्गेरी - ५७७१३९

न्यायविद्याशाखया प्रवर्तितायाः

न्यायभाष्यानुचिन्तनम्

(शोभकृत्-पुष्यशुक्लसप्तमीतः त्रयोदशीपर्यन्तम् [१७-२३/०१/२०२४])

इति विषयिण्याः राष्ट्रियकार्यशालायाः प्रतिवेदनम्

Conviner

Prof. Naveen Holla

HOD, Dept. of Nyaya

Coordinator

Dr. Shamasundara A

Dr. Raghavendra P. Arolli

Report on the National Workshop on Nyāyabhāṣyanucintanam held in January 2024

कार्यशालासमितिः

(WORKSHOP COMMITEE)

प्रो.हंसधर झाः

मार्गदर्शकः

प्रो. नवीन होळ्ळः

समन्वयकः

डा. श्यामसुन्दरः ए.

संयोजकः

डा. राघवेन्द्रः पी. आरोळ्ळी

संयोजकः

न्यायभाष्यानुचिन्तनम्

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य आदेशानुसारं (दिनाङ्कः - 14-09-2023 , पत्रसं. - के.सं.वि./प्रका.एवं कार्य./104-08/2023-24/688), तदनु श्रीराजीवगान्धीपरिसरस्य आदेशानुसारं (पत्रसं. CSU/RGCS/A-12/2023-24/955) अस्माकं परिसरे न्यायविद्याशाखया न्यायभाष्यानुचिन्तनम् इति विषयिणी सप्तदिनव्यापिनी राष्ट्रियकार्यशाला १७-०१-२०२४ तः २३-०१-२०२४ पर्यन्तं समायोजिता । तत्रापि प्राचीनन्यायस्य कुण्ठितप्रचारत्वात् छात्रेभ्यः अध्यापकेभ्यश्च प्राचीनन्यायस्थानां विषयाणां परिचयाय सुबोधाय च न्यायभाष्यानुचिन्तनम् इति विषयोऽयम् अस्माभिः समादृतः आसीत् । तत्र प्राचीनन्यायविद् विद्वान् उमाकान्तभट्टवर्यः भाष्याध्यापनाय, तदन्तेवासी डा. मधुसूदन-अडिगवर्यश्च अध्यापितविषयाणां चिन्तनार्थं सम्प्रार्थितौ । तौ च परिसरं समागत्य कार्यशालालक्ष्यानुरोधेन पाठनं चिन्तनं च कारितवन्तौ । एतादृशस्य अपूर्वस्य कार्यक्रमस्य प्रतिवेदनम् इह प्रदीयते ।

कार्यशालायाः विषयः, समयः, प्रचारश्च

कार्यशालायाः सुष्ठु निर्वर्तनार्थम् न्यायविभागसमन्वयकस्य आचार्यस्य नवीनहोळ्ळवर्यस्य मार्गदर्शने एका समितिः निर्मिता ।

सा च समितिः न्यायभाष्यस्य आदौ विद्यमानान् विषयान् स्वीकृत्य शोभकृत्-पुष्य-शुक्ल-सप्तमीतः त्रयोदशीपर्यन्तं कार्यशाला आयोजनीया, तत्र च आचार्यः उमाकान्तभट्टवर्यः मुख्यवक्तृत्वेन समाह्वातव्यः इति निरणयत् । कार्यशालायाः विषयदिनाङ्कादेः निर्णयानन्तरं प्रतिभागिनां संयोजनार्थं कार्यशालाविषयकं भित्तिपत्रं निर्माय वैद्युतिकमाध्यमेन (Whatsapp, Facebook, X) प्रसारः कृतः । तथा कर्णाटकराज्ये विद्यमानाभ्यः कलाशालाभ्यः छात्राणां गवेषकाणाम् अध्यापकानां च योजनार्थं सूचना प्रेषिता । पञ्जीकरणार्थं Google Form अपि निर्माय प्रसारितम् । तदनु वैद्युतिकमाध्यमेन कार्यशालायाम् अस्यां 69 सङ्ख्याकाः प्रतिभागिनः पञ्जीकरणं कृतवन्तः ।

साक्षात् भागग्रहणार्थं पञ्जीकृताः - ३५

वैद्युतिकमाध्यमेन भागग्रहणार्थं पञ्जीकृताः - ३४

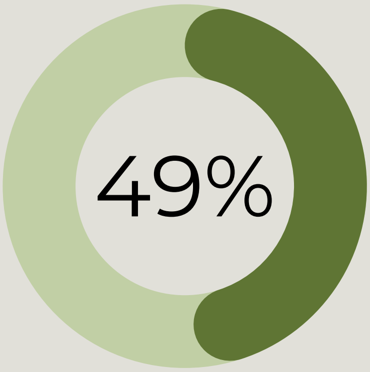

उद्घाटनम्

श्रीराजीवगान्धीपरिसरस्य सङ्गोष्ठीप्रकोष्ठे न्यायविद्याशाखायाः सप्तदिनव्यापिन्याः राष्ट्रियकार्यशालायाः उद्घाटनं शोभकृत्-पुष्य-शुक्ल-सप्तम्यां (१७-०१-२०२४ तमे दिने) प्रातः ०९.३० वादनसमये समभवत्। तत्र च कार्यशालायाः समुद्घाटनार्थं कार्यशालायां भाष्याध्यापनार्थं च प्राच्यन्यायवित् काव्यकुशलः आचार्यः उमाकान्तभट्टवर्यः, (प्रांशुपालचरः सर्वकारीयसंस्कृतमहाविद्यालयः मेलुकोटे) समाहूतः । महाभागश्च समागत्य कार्यशालामिमां दीपज्वालनेन स्ववाक्कुसुमैश्च समुदघाटयत् । अवसरेऽस्मिन् विश्वविद्यालयस्य कुलपतिः आचार्यः श्रीनिवासवरखेडीवर्यः वैद्युतिकमाध्यमेन समुद्घाटनभाषणेन समन्वग्रहीत् । तत्र च परिसरनिदेशकः, विद्याशाखासमन्वयकः अन्ये चाध्यापकाः समुपस्थिताः आसन् ।

कार्यशालायाः सत्राणि

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य आदेशानुसारं यथा परिसरे कक्ष्याबाधो न स्यात् तथा कार्यशालासमायोजनं कर्तव्यमिति कार्यशालासमितिः निरणयत् । तदनु प्रतिदिनं प्रातः 9:00 वादनादारभ्यः 11:30 पर्यन्तं न्यायभाष्यस्य पङ्क्तिशः अध्ययनाय प्रथमं सत्रं न्ययोजयत् । एवमेव केवलाध्ययनेन अधीतस्य विषयस्य दृढता न सम्पद्यत इत्यतः 11:45 वादनतः 01:00 वादनपर्यन्तम् एकं चिन्तनसत्रमपि प्रत्येकस्मिन् दिने समायोजयत् । एतन्मध्ये शुक्रवासरे शनिवासरे च आधुनिकविज्ञानविषये छात्राणाम् उद्बोधनार्थं सत्रद्वयं पर्यकल्पयत् ।

सत्राणां कानिचन चित्राणि

कार्यशालायाः प्रथमे दिने (दिनाङ्कः - १७-०१-२०२४) प्रातः ११.३० वादनतः ११.३० पर्यन्तम् न्यायभाष्यस्य प्रथमा कक्ष्या प्रवर्तिता । तत्र अध्यापकः - विद्वान् उमाकान्तभट्टवर्यः न्यायभाष्यस्य अध्यापनमकरोत् ।

तस्मिन्नेव दिने ११.४५ वादनतः ०१.०० पर्यन्तम् चिन्तनसत्रम् अपि प्रवर्तितम् । तत्रापि अध्यापकः विद्वान् उमाकान्तभट्टवर्यः चिन्तनसत्रं निरवहत् । तत्र कार्यक्रममम् डा. श्यामसुन्दरवर्यः समचालयत् ।

द्वितीयदिनादारभ्य आन्तं यावत् प्रतिदिनं प्रातः ०९:०० वादनतः ११:३० पर्यन्तम् अध्यापकः - **विद्वान् उमाकान्तभट्टवर्यः** न्यायभाष्यस्य अध्यापनमकरोत् । ततः ११:४५ वादनतः ०१:०० पर्यन्तम् **डा. मधुसूदन अडिगवर्यः** (सहायकप्राध्यापकः,श्रीकालभैरवेश्वरसंस्कृतवेदागममहाविद्यालयः आदिचुञ्चनगिरिः) चिन्तनसत्रं निरवहत् । आहत्य ९ अध्यापनसत्राणि ९ चिन्तनसत्राणि च प्रवर्तितानि एतेषु दिनेषु कार्यशालायाः संयोजकौ डा. श्यामसुन्दरः ए, डा. राघवेन्द्रः पी आरोल्ली इत्येतौ सत्राणि समचालयताम् ।

एतन्मध्ये शुक्रवासरे शनिवासरे च (दिनाङ्कः - १९ & २०-०१-२०२४) अपराह्ले २:३० वादनतः ४:३० पर्यन्तम् आधुनिकविज्ञानसम्बद्धे सत्रे समायोजिते ।

तत्र च प्रथमदिने **Dr. Anil Panigrahi**, Assistant Professor, Dept. of Molecular and Cellular Biology, Baylor college of medicine, Houston, इत्येषः महाभागः वैद्युतिकमाध्यमेन आधुनिकविज्ञानसम्बद्धान् विचारान् उदबोधयत् । तत्र च छात्राः विषयेऽस्मिन् चर्चां च विधाय प्रयोजनमवापुः। शनिवासरे च **Dr. T. K. Rajendra**, Member, Research advisory committee, CSU, Delhi इत्येषः महोदयः भारतीयविद्यानां वैज्ञानिकदृष्ट्या विश्लेषणं कृत्वा छात्रान् उदबोधयत् ।

मूल्याङ्कनम्

कार्यशालायामस्यां प्रतिभागिनां निष्ठत्वावगमार्थम् एका परीक्षा अन्तिमदिने समारोहात् पूर्वम् आयोजिता । तत्र च Google Form उपयुज्य परीक्षायाः निर्वर्तनम् अभवत् । तेषु प्रायः सर्वेऽपि प्रतिभागिनः सोत्साहं भागमगृह्णन् । अङ्कद्वयस्य २० प्रश्नाः प्रदत्ताः आसन् ।

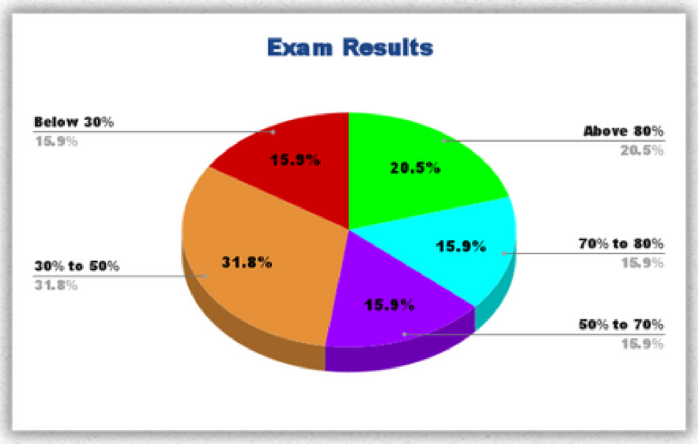

समापनसत्रम्

श्रीराजीवगान्धीपरिसरस्य सङ्गोष्ठीप्रकोष्ठे न्यायविद्याशाखया प्रवृत्तायाः सप्तदिनव्यापिन्याः राष्ट्रियकार्यशालायाः समापनसत्रं शोभकृत्-पुष्य-शुक्ल-त्रयोदश्यां २३-०१-२०२४ तमे दिनाङ्के सायं ०४:०० वादनसमये समभवत् । इदं च सत्रं परिसरनिदेशकस्य **प्रो. हंसधर झावर्यस्य** आध्यक्ष्ये सुसम्पन्नम् । तत्र च मुख्याभ्यागतत्वेन **आचार्यः उमाकान्तभट्टवर्यः**, (प्रांशुपालचरः सर्वकारीयसंस्कृतमहाविद्यालयः मेलुकोटे) समुपस्थाय न्यायविद्यायाः सर्वव्यवहारेषु उपयोगः अवश्यमभ्युपगन्तव्य इति विषयं सोदाहरणम् उदबोधयत् । ततः परिसरनिदेशकः मुख्याभ्यागतश्च कार्यशालायामस्यां प्रतिभागिनां कृते प्रमाणपत्राणि व्यतारिषुः । ततः परं सभायाः अध्यक्षः परिसरनिदेशकः आचार्यः हंसधर झावर्यः आध्यक्षभणित्या उदबोधयत् ।

कार्यशालायाः उद्देश्यम्

- अनया कार्यशालया प्राचीनन्याये तत्रापि भाष्यग्रन्थे अध्ययनं भवेदिति ।
- प्राचीनन्यायग्रन्थेषु अध्ययनक्रमस्य तत्रत्य-प्रमेयाणां च उद्बोधनम् ।
- प्रमाणभाष्यस्य आशयानां सङ्कलनम् ।
- विशिष्य इदमिदानीं प्रविष्टानां भाष्याध्ययनाद् वञ्चितानां च छात्राणां भाष्यविषयज्ञानम् ।
- कृतस्य भाष्याध्ययनस्य दृश्यश्रव्यमाध्यमेन संरक्षणम् ।

कार्यशालायाः प्रयोजनम्

- न्यायभाष्यस्य सरलतया अध्ययनम् ।
- तत्रापि भाष्यस्य आदिमभागस्य सरलतया अवगमः ।
- सुश्राव्यभाषायाः आस्वादनम् ।
- प्राचीनन्यायग्रन्थेषु विद्यमानानाम् अपूर्वविषयाणाम् अवगमः ।
- लौकिकव्यवहारेषु तर्कसञ्चारस्य अवगमः ।

व्ययविवरणम्

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः राष्ट्रियकार्यशालायाः समायोजनार्थं द्विलक्षपरिमितं (2,00,000/-) धनराशिं प्रादात् । तत्र च अभ्यागतप्रभृतीनाम् आवासभोजनादिव्यवस्था, सम्माननम् , अध्ययनसामग्रीणां सम्पादनम् , चित्रकणिकानां निर्माणमित्यादीनि कार्याणि सम्पादितानि । तस्य विवरणम् अधः प्रदत्तमस्ति -

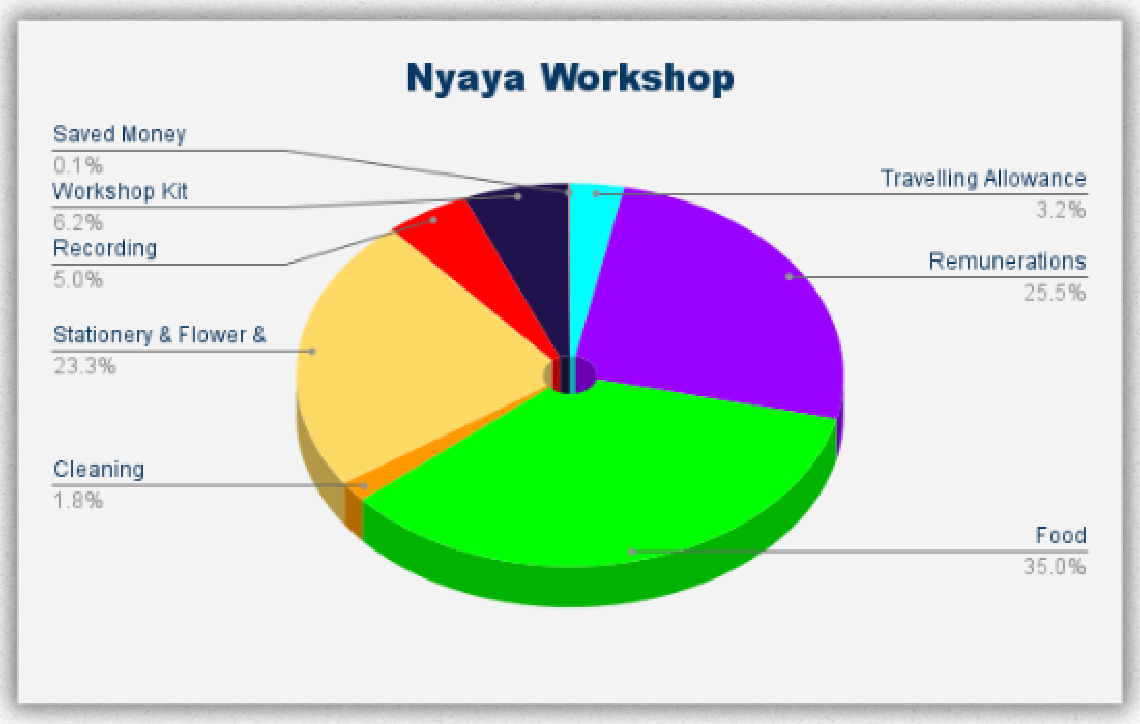

दृश्यकणिकाः

अस्याः कार्यशालायाः सर्वेषां सत्राणां दृश्यकणिकाः अधोनिर्दिष्टे सङ्केते संरक्षिताः सन्ति । अतः यथावसरम् एतान् आस्वादयितुं शक्नुवन्ति ।

Videos of National Workshop 2024

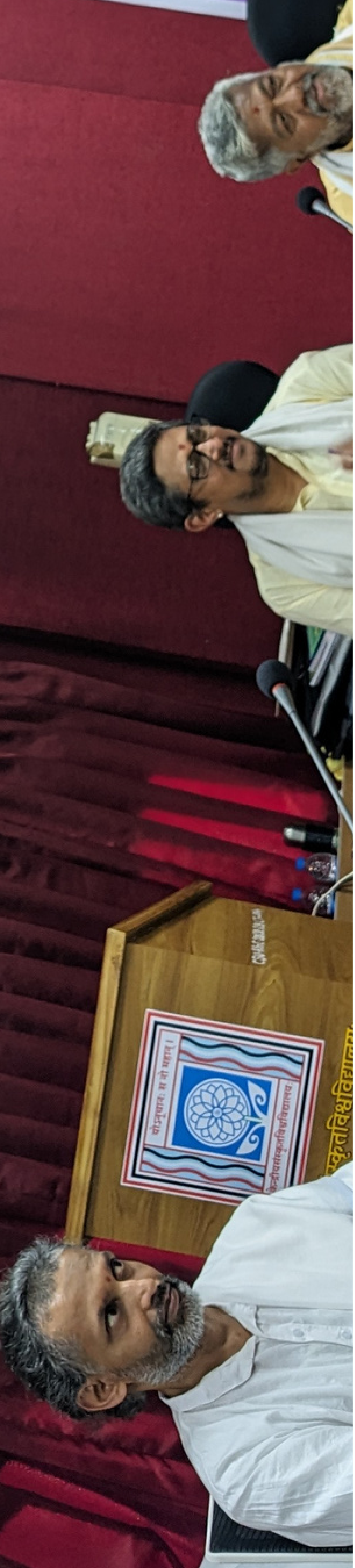

धन्यवादाः

निवेदयितारः

प्रो. नवीन होळ्ळः
समन्वयकः

डा. श्यामसुन्दरः ए.
संयोजकः

डा. राघवेन्द्रः पी. आरोळ्ळी
संयोजकः